

Remco Campert

Hôtel du Nord

ROMAN

2013

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Copyright © 2013 Remco Campert
Omslagontwerp Brigitte Slangen
Omslagbeeld Thomas Hoepker/Magnum Photos
Foto auteur Paul Levitton
Vormgeving binnenwerk Adriaan de Jonge
Druk Bariet, Steenwijk
ISBN 978 90 234 8410 3
NUR 301

www.debezigebij.nl

Ce n'est pas de fuir qu'il s'agit, mais
de trouver 'le lieu et la formule'.

Vit-il encore?

Oui, je crois qu'il a bougé.

Le droit de regard

Jean Cayrol, Claude Durand

I

Op de derde nacht van zijn verblijf in het hotel aan de Noord-Franse kust droomde Walter Manning van Afrika. Noch in werkelijkheid, noch in eerdere dromen was hij ooit in dat werelddeel geweest, toch, eenmaal ontwaakt, wist hij zeker dat hij zich een kort deel van de nacht in Afrika had bevonden. Dat woord hoorde onlosmakelijk bij het landschap waarin de droom zich had afgespeeld.

Een tijdje staaarde hij in het donker voor zich uit. Hij spoelde de droom terug naar het begin en probeerde hem opnieuw te beleven. Nu al begonnen beelden te wijken, maakten zich onzichtbaar in het duister van zijn geheugen. Hij had geen bijzondere gevoelens bij die droom gehad, geen angst, geen vreugde, geen spanning; hij was een neutrale waarnemer geweest.

Om hem heen was het aardedonker. Hij knipte het bedlampje aan en zag op de reiswekker die op het nachtkastje naast zijn bed stond dat het nog geen halfzeven was. Tegen de ramen van zijn kamer klonk

het zwiepende geluid van wind- en regenvlagen en verder weg de droeve toon van een misthoorn. In het hotel zelf viel geen leven te bespeuren, hoewel het niet anders kon of de eigenares van het hotel was al op om het ontbijt voor de weinige gasten die het hotel buiten het seizoen telde voor te bereiden.

Nog steeds in de greep van zijn droom stond hij op en haalde een notitieblok uit het zijvak van zijn nog maar gedeeltelijk uitgepakte koffer tevoorschijn. Hij viste zijn pen op uit de binnenzak van zijn jasje dat hij vorige nacht op een stoel had neergesmeten. Zijn broek lag nog op de vloer, op de plek waar hij eruit gestapt was. Laat een man aan zichzelf over en hij wordt weer de jongen die hij, achteraf gezien, had willen blijven, hoewel dit laatste niet voor Walter Manning gold, die nog altijd op zoek was naar een leeftijd en een manier van doen die daarbij passen zou. Gisteren was hij zestig jaar geworden. Aan de bar van het hotel had hij een dubbele scotch gedronken, dubbel, want de maten waren klein en hij had iets te vieren. Ten eerste zijn verjaardag, maar die was onbelangrijk, hij had nooit aan zijn verjaardag gehecht. Hij zou niet weten waarmee hij zichzelf feliciteren moest. Nee, dat hij zichzelf toedronk in de spiegel van de bar had andere redenen. Hij bevestigde hiermee het een minuut ervoor genomen besluit een einde te maken aan 762 dagen van geheelonthouding. 'Geen druppel,' had hij zichzelf be-

zwoeren, toen hij op een middag ontwaakte in het ziekenhuis met een bont en blauw geslagen hoofd, stukgetrapte ribben en een gebroken enkel, opgelopen tijdens een nachtelijk avontuur waar hij zich niets meer van herinnerde. Gedurende de jaren die op dit voorval volgden had hij elke dag aan drank gedacht. Dat hoefde nu niet meer. Hij voelde zich bevrijd. Na het avondeten in het hotel ging hij naar zijn kamer en dronk daar de minibar leeg en dacht intussen na over het andere belangrijke feit dat een dronk waard was: zijn verdwijning in de anonimiteit, of moest hij het een ontsnapping noemen? Nog geen week geleden had hij van het ene moment op het andere toegegeven aan een diep verlangen om verloren te raken, een vreemdeling te worden voor anderen en voor zichzelf, een dwaler zonder opgelegd doel in onbekend gebied.

Voor hij in bed belandde en van Afrika droomde, had hij een foto gemaakt van zijn beeltenis in de langwerpige spiegel van de klerenkast, die hij ook meteen een titel had meegegeven: studie van een egotist. Op verkenning in niemandsland, had hij er, dronken prevelend, aan toegevoegd. De theatraliteit hiervan stoorde hem nu. Het moest niet zijn bedoeling zijn om een heldenrol te spelen in zijn eigen toekomstige geschiedenis. Een held wilde gezien worden en bestond bij de gratie van anderen. Afhankelijk te zijn van het oordeel van anderen was het

laatste waar hij op uit was. Zelfs de gedachte dat hij op iets uit zou zijn was al te veel. De trein in de western komt aan, één reiziger stapt uit en doet zijn eerste passen in het van de middaghitte zinderende stadje waar geen mens te zien is. Als de conventies van de western niet zouden bestaan, wisten we niet dat daar een held liep, al was het maar de held van het verhaal. Ontdaan van die conventie wilde Walter Manning voortaan leven, gadeslagen door een camera die door niemand bediend werd. Er was geen verhaal anders dan het verhaal dat zichzelf vertelde in een wereld waar niets bij iets betrokken was. Hij zag het beeld voor zich, ook al conventioneel helaas, er viel nog veel af te leren, van een blad dat door de wind werd voortgejaagd, soms onverhoeds tot stilstand kwam, even rustte op de grond en dan weer zijn vlucht voortzette. Alleen, er was geen wind en toch dwarrelde het blad. Hij bedacht dat je in een film, waar door de natuur veroorzaakte wind vaak slecht uitkomt omdat je hem niet beheerst, zo'n effect kunt bereiken door een windmachine aan en uit te zetten, maar in de wereld zonder zin die hij zich voorstelde was de elektriciteit afgeschaft, na eerst uitgevonden te zijn.

Hij ging op de rand van het bed zitten en sloeg het notitieblok open. Nooit meer een pen op papier zetten, dat zou het mooiste zijn voor een schrijver, zoals het hem als jongen ideaal leek om nooit meer zijn

tanden te poetsen. Schrijven was waarschijnlijk het laatste automatisme dat hij los zou laten. De werktuiglijkheid waarmee hij pen en papier had gepakt bewees dat hij een lange weg had om te gaan. Ook het plezier waarmee hij de woorden opschreef en het gevoel van veiligheid dat die handeling hem bezorgde zou hem moeite kosten zich te ontszeggen. Even be kroop hem twijfel aan de zin van zijn onderneming en vroeg hij zich af of hij er niet beter aan deed stante pede terug te keren naar de vertrouwde, bewoonde wereld, in plaats van iets na te jagen dat misschien wel een hersenschim was. Maar voorlopig hield het schrijven hem op zijn plaats.

*Hôtel du Nord, Duneville-Plage, 29 februari 20..
Droom van Afrika. Ik sta op een heuvel en kijk uit over een landschap waarin de kleur roodbruin domineert. Aan mijn voeten op de door de zon geblakerde grond ligt een stervende hond. Ik sleep hem bij zijn achterpoten de schaduw in van een hut met lemen muren en een dak van golfplaat. In de hut zijn drie personen aanwezig. Een van hen is een oude, tanige, gekleurde man met dun, grijs krulhaar. Hij zit op zijn hurken achter een lage tafel en wijst zwijgend naar de koopwaar die erop ligt uitgestald. De twee anderen zijn westerlingen, een man en een vrouw, die bij elkaar lijken te horen. Ze zijn tot in de puntjes gekleed (alsof ze van een receptie komen).*

Hij stopte met schrijven, dacht even na en schrapte toen de bijzin tussen haakjes, die stoorde omdat hij niet thuishoorde in het verslag van zijn droom. Het ging erom wat hij zich van de droom herinnerde zo feitelijk mogelijk te noteren. Geen vergelijkingen, geen verfraaiingen achteraf, geen beelden van voorvallen en gelegenheden (een receptie op een ambassade), die hij zich uit de werkelijkheid buiten de droom herinnerde. Hij moest de droom niet interpreteren, maar weergeven en dat liefst zo snel mogelijk, voor de droom vervlogen was.

Op de tafel liggen foto's van mannen, gekleed in het uniform van een koloniaal leger uit een andere eeuw. Ze hebben knevels en bakkebaarden. Aan hun zijde dragen ze een sabel. Ze laten een hand op een afgeknott zuiltje rusten en kijken fier in de lens. Van sommige foto's is het karton waarop ze zijn afgedrukt uitgeslagen in bruine spikkels. De foto's zijn gevat in rijk versierde koperen lijstjes – krullen en bloemmotieven. Ik buig me over de tafel om ze beter te bekijken en zie nu pas dat ze gebuld zijn in een dikke laag plastic. Ik heb het gevoel iets bijzonders ontdekt te hebben. Ik wil tot aanschaf overgaan, maar een van de westerlingen (de man) is me voor en reikt langs me heen de koopman geld aan, grote lichtgroene bankbiljetten met ontelbaar veel nullen erop. De man heeft zwart, strak naar achteren gekamd haar en draagt een lichtgrijs,

goedgesneden kostuum. De vrouw, die op een klapstoeltje zit, heeft hoog opgestoken blond haar. Ze is stevig gebouwd. Ze is gekleed in een kakikleurig mantelpak, waarvan de rok tot halverwege haar dijen is opgeschort. Met dit beeld word ik wakker.

Terwijl hij het signalement van de gedroomde vrouw opschreef, wist Walter Manning plotseling, zonder dat hij ernaar op zoek was, aan wie ze hem deed denken. Langs de omweg van de droom doemde, bijna lijfelijk, een personage uit zijn verleden op: de moeder van een van de pleeggezinnen waarin hij was opgegroeid. Hij was toen nog te jong geweest om zich bewust te zijn van de lust die ze in hem opwekte, zoals ze daar zat met een pan aardappels op haar schoot, terwijl hij, spelend op de vloer met een autootje, opkeek naar haar benen. Dat gevoel van lust werd nu bewerkstelligd door het tevoorschijn komen van de woorden op het papier. Hij liet zich achteruitzakken, sloot zijn ogen en zoomde in op de bleke dijen in het schemerlicht van de Afrikaanse hut en de geheimzinnige plek die zich daartussen moest bevinden en die zich niet liet zien, en gaf zich over aan de terugwerkende kracht van de herinnering. Binnen een minuut had hij zijn shade ingehaald – een recordtijd waarin hij een afstand van ruimschoots vijfvijftig jaar overbrugde. Nadat hij tot een intens beleefd hoogtepunt was gekomen

(zijn tenen kromden, zijn adem stokte) voelde hij spijt en ergernis. Het was alsof hij zijn droom voor het verkeerde doel had gebruikt en daarmee van zijn onomschreven betekenis beroofd. Aangetast door een herinnering uit het werkelijke leven was de droom in waarde verminderd. Het weer was erin geslagen, zoals in de foto's die de oude Afrikaan aan de man bracht. Zijn herinneringen schenen een eigen leven te leiden, onafhankelijk van zijn wil, die van hem leek te verlangen er geen herinnering op na te houden. Hij besepte hoe moeilijk het zou zijn om zijn dromen met rust te laten.

Hij stond zichzelf toe weer weg te glijden in de slaap, maar hij droomde niets, althans niets dat hij zich even later bij het opnieuw ontwaken herinnerde en dat hem zou dwingen het op te schrijven. Het niemandsland waarin hij had verkeerd en dat grensde aan de dood, was kleurloos, abstract, het eiste niets van hem en behoefde geen controle. Zijn dromen beheerste hij niet, maar hij kon ze beteugelen door ze neer te schrijven en daarna hopelijk te vergeten. Wat zou er overblijven? Hij zag een film voor zich, gemaakt in een eindeloze poolvlakte. Onbeweeglijke leegte. De enige actie kwam van de camera, die 360 graden om zijn as draaide; althans, dat moest hij maar aannemen, want nergens in die witte verlatenheid tekende zich iets af waar het oog zich aan kon hechten.

Op een secretaire aan de muur tegenover zijn bed stond een televisietoestel. Hij zette het aan en viel in het weerbericht, dat aanhoudend slecht weer voorzag, met zo af en toe opklaringen. Toen hij onder de douche vandaan was gekomen en hij zich aankleedde toonde het regionale kanaal een drassig stuk grond, verderop aan de kust gelegen. Mannen schuilden voor de regen onder plastic lappen, opgehangen in het struikgewas, hun handen gestoken in de zakken van dunne windjacks of goedkope leren jasjes. Ze warmden soep op in een gebutste pan die boven een mager houtvuurtje hing dat veel rook ontwikkelde en steeds dreigde uit te gaan. Anderen sliepen nog, weggekropen in zo ver mogelijk toegeritste, modderige slaapzakken. Ze kwamen uit Afrika en uit Azië en bivakkeerden hier al maanden, terug konden ze niet meer. Ze konden zich niet veroorloven de moed op te geven om via de tunnel die onder het Kanaal liep, hangend tussen de wielen van een vrachtauto, Engeland te bereiken. 'Wat moeten we anders?' zeiden ze, hun schouders gelaten ophalend. De mensen uit de streek waren bang voor hen en grendelden hun huizen af. 'Tot zij kwamen stond bij ons de deur altijd open,' zei een man. 'Laat ze oprotten.'

Walter Manning trok de gordijnen open. Regen sloeg tegen de ramen. Vanuit zijn kamer op de eerste verdieping keek hij neer op het kleine parkeerterrein naast het hotel, waar een paar auto's stonden,

waaronder de zijne. Veel verder reikte het zicht niet. Hij keerde het grauwe ochtendlicht zijn rug toe en zag hoe op de televisie nu een autoriteit aan het woord was. Deze toestand was onmenselijk en kon niet voortduren. Er was sprake van een Europees probleem. Gezamenlijk zou men tot een oplossing moeten komen.

Het hotel herbergde niet veel gasten. Toen hij de ontbijtzaal binnenkwam zag hij het oude echtpaar, dat er gisteren en eergisteren ook al was, zwijgend bijeenzitten. De man hield zich bezig met het op-poetsen van zijn bril met een papieren servetje, de vrouw lepelde een bakje yoghurt leeg. Ze keken op en beantwoordden zijn groet met een lichte knik. Ook de jonge vrouw met de baby in een draagwieg op de stoel naast haar was de andere ochtenden al aanwezig geweest. Er waren twee nieuwelingen, keurig geklede mannen van zijn leeftijd, ieder aan een eigen tafeltje met de neus in de plaatselijke krant gedoken. Een van hen noteerde iets in een zakboekje en las toen weer verder. Vertegenwoordigers, schatte hij. Hij zou zelf een vertegenwoordiger kunnen zijn, een onopvallende man van bepaalde leeftijd, die je snel vergat. Als hij de volgende dag niet meer aan het ontbijt zou verschijnen, leefde hij alleen nog voort in de herinnering van het hotelregister. De wereld was vol van zulke mensen, voorbijgaande schimmen die oplosten in onzichtbaarheid. Een van zijn laatste

pleegvaders was een reiziger in kappersartikelen geweest. Vaak was hij dagenlang onderweg om de nieuwe 'lijn' aan de man te brengen. Hij reed in een auto van de zaak. Op het deksel van de kofferbak was het merk geschilderd van het bedrijf dat hij vertegenwoordigde, het profiel van een vrouw met lange, wapperende haren. Als hij terugkwam van zo'n expeditie, die hem soms zo ver als België bracht, nam hij voor het gezin, waarin Walter was opgenomen maar nooit deel van uitmaakte, cadeautjes mee. Sleutelhangers, een vergrootglas, poppetjes in klederdracht, snoepjes uit de streek waar hij cliënten had bezocht, een paar chique schoenen of een rijk bestikte blouse voor Walters pleegmoeder. In de auto maakten ze op zondag uitstapjes naar het strand of naar de bossen, waar ze pannenkoeken aten in een uitspanning. En in die auto haalde hij op een vroege ochtend Walter op van het politiebureau waar hij in het holst van de nacht beland was, toen hij, niet voor de eerste keer, van huis was weggelopen. Eigenlijk was het geen doelbewust weglopen, maar wegdwalen, steeds verder verloren raken in onbekende spaarzaam verlichte buurten tot hij de rand van de stad bereikte waar wrakke woonwagens stonden en schots en scheef in elkaar getimmerde schuurtjes langs de spoordijk. In een bekroosde sloot, glanzend in het maanlicht, lag een roeibootje waar hij in ging zitten. Boven de stad, die achter hem lag, gloeide de lucht, om hem heen

klonken kleine geluiden (geknisper, gepiep) die hij niet thuis kon brengen, voor hem strekte zich donker grasland uit. Alles leek zonder hem te kunnen bestaan, leefde zijn eigen leven. Hij keek omhoog, zag de sterren trillen en het duizelde hem, alsof hij ieder ogenblik weggezogen zou kunnen worden, het heelal in. Zo sterk was die gewaarwording dat hij zich met beide handen even vastklampte aan de boorden van de roeiboot. Daarna tastte hij in zijn broekzak naar het geld dat hij uit de tas van zijn pleegmoeder had gepakt, die open en bloot op het tafeltje bij de voordeur lag. Hij wilde het weggooiden, maar bedacht zich, stapte uit de boot en verborg de paar biljetten onder een van de opgedroogde koeienvlaaien die in het weiland lagen en aanvaardde, in het besef dat zijn tijd nog niet gekomen was, de terugtocht naar de stad. Hij was bijna twaalf. Het zou niet lang meer duren of hij ging naar de middelbare school in een andere stad, die aan zee was gelegen. Daar wachtte zijn laatste pleeggezin, waarvan de vader leeraar was en een idealist, die hij bij zijn voornaam moest noemen: John. Ook van dat gezin zou hij een paar maal weglopen.

Na het ontbijt keerde hij terug naar zijn kamer, die intussen was opgeruimd door het dikke, bleke meisje van alles, dat de hotelhoudster bijstond. Ze was grondig te werk gegaan. De lege flessen en flesjes die hij her en der had achtergelaten waren opge-

ruimd en zijn kleren hingen aan knaapjes in de klerenkast. Dat zou Nora toegejuicht hebben, dacht hij tegen zijn zin in. Nora was verleden. Kleren hoorde je goed te verzorgen, vond Nora. Niet alleen kleren trouwens, met alles hoorde je zorgvuldig om te gaan, met je werk, met andere mensen. Dat getuigde van respect voor het bestaan. Zelf had ze er vaak geen tijd voor. Dat bracht haar leven als drukbezette actrice met zich mee. Al haar nauwlettendheid ging in haar rollen zitten. Maar dat nam niet weg dat ze wel degelijk de fouten bij anderen zag.

Sinds hij in het hotel was had hij niet aan Nora gedacht en dat had hem geen enkele moeite gekost. Van de ballast die hij afgeworpen had woog zij het lichtst. Hij had nooit in de bestendigheid van hun liefde geloofd, ondanks de betuigenissen van liefde waartoe ze zich van tijd tot tijd geroepen voelden. Hij kon zich niet aan de indruk onttrekken dat ze die tegen elkaar aflegden om hun verhouding als het ware goed te praten, zoals mensen in god geloofden, omdat er toch 'iets' moest zijn. Daar kwam bovendien het fikse leeftijdsverschil bij – ze had zijn dochter kunnen zijn – waardoor een gemeenschappelijk gevoel dat generatiegenoten automatisch met elkaar deelden ontbrak. Ze leefden ieder in hun eigen tijd en zouden elkaar nooit kunnen bereiken. Ze liepen in hun eigen tred op hun eigen baan. Hij liep een straatlengte voor, al had hij soms de indruk, op de

momenten dat zijn leeftijd hem bezwaarde, dat hij vele passen achterliep. Maar Nora Dorées ware liefde was het acteren, mannen zouden altijd op het tweede plan komen. Ze dienden als tijdelijke verfraaiing of als vaderlijke steunpaal in een jachtig bestaan, vol hoogte- en dieptepunten. En voor Walter was liefde een groot woord, waarvan de betekenis hem tot nu toe ontgaan was. Anders dan eenzaamheid, ook een groot woord, had hij in zichzelf nooit iets bespeurd dat dit woord leek waar te maken.

Het was koud in de kamer. Waarschijnlijk had het meisje, tijdens het op orde brengen, de ramen opengezet om te luchten. Hij pakte een klein flesje calvados uit de opnieuw gevulde minibar en dronk het in één lange teug leeg. Sinds hij er arriveerde had hij het hotel niet verlaten. Hij had er gedronken en geslapen en op gezette tijden gegeten. Eén keer was hij buiten het hotel geweest, maar niet verder dan het parkeerterrein, om op verzoek van de hotelhoudster zijn auto een paar meter te verplaatsen. Het hotel, een verbouwd negentiende-eeuws herenhuis, eens het zomerverblijf van een welgestelde Parijse familie, lag aan de zeedijk, van de zee en Engeland gescheiden door een breed strand van wit zand. Heel in de verte verrezen krijtrotsen. Op loopbare afstand van het hotel lag een kleine vissershaven, waar de stad zich omheen had gevoegd. Nadat hij zijn auto, die hij bij zijn aankomst in het donker voor de leve-

ranciersingang had gezet, opnieuw had geparkeerd, ging hij snel weer naar binnen, zonder ook maar enigszins de behoefte te voelen om de omgeving waarin hij beland was te verkennen.

De calvados verspreidde een warme gloed in zijn buik. Hij ging weer op bed liggen en keek naar de televisie, waar een kookprogramma aan de gang was. Een glimlachende kok toonde een bloederige vis aan een presentatrice, die opgewonden kreetjes slaakte. Plotseling rusteloos stond hij weer op. Met het opschrijven van zijn droom had hij onbedoeld iets in werking gesteld dat verlangde naar gebiedsuitbreiding, naar risico, naar het op de proef stellen van de anonimiteit waar hij op uit was toen hij, dagen eerder, wegreed uit die drukke wereldstad in een ander land om ten slotte in Hôtel du Nord tot stilstand te komen, met als enig doel zich te verliezen in het onbekende. Dat was eerder een gevoel geweest dan een gedachte; woorden ontbraken hem om het zichzelf uit te leggen. Het was een poëtisch gevoel, besepte hij, het verdroeg geen benadering. Als hij er de vinger op trachtte te leggen, toverde het zich om in leegte. Was hij bezig religieus te worden? Een ijsheilige? Toen hij nog gedichten schreef had een andere schrijver eens opgemerkt dat Mannings thema 'leegte' was. Walter was er zich niet van bewust dat zijn gedichten een onderliggend thema hadden, zelf had hij het in ieder geval nooit kunnen benoemen, als

dat al in zijn gedachte zou zijn opgekomen. Achteraf gezien leek het hem niet onmogelijk dat de collega het bij het rechte eind had. 'Helaas,' had de andere schrijver eraan toegevoegd, 'is Mannings thema ook meteen zijn motief, zodat zijn werk niets inhoudt.' Destijds had dat oordeel hem zo aan het schrikken gemaakt dat hij was opgehouden met het schrijven van poëzie. Nu bevestigde de als dodelijk bedoelde uitspraak die hij nooit was vergeten hem in de overtuiging dat hij ernaar moest streven dat 'helaas' uit die zin te doen verdwijnen en dat hij dan het volmaakte had bereikt, zijn totale verdwijning in woorden zonder thema, zonder motief.

Hoewel hij de poëzie had laten varen, had hij het schrijven er nooit aan gegeven. Hij had een zekere handigheid met woorden en daar verdiende hij de kost mee. De afgelopen jaren had hij doorgebracht met het schrijven van en dokteren aan filmscenario's. Hij schreef eenvoudige komedies over liefdesperikelen, met één vrouwelijke hoofdrol en twee mannelijke, maar sinds de politieke actualiteit zich steeds meer opdrong en iedereen daar in de ban van scheen geraakt, was er in het genre de klad gekomen. Hij deed zijn best de politiek en het onverbreekelijk ermee verbonden geweld een plaats te geven in zijn bedenksels. Zo liet hij een driehoeksverhouding zich afspelen in het grensgebied tussen Israël en Palestina, maar dat script botste en wrong aan alle kanten

voor zijn gevoel. De blijspelvorm gediide niet in een sfeer van terreur en misère. Maar Mike Groenewey, de regisseur die graag met hem samenwerkte, was enthousiast geweest, ook al kon hij geen producent vinden die de film aandurfde. Mike stak zich diep in de schulden en financierde de film zelf. Walter hield zijn hart vast, maar wat hij niet verwachtte gebeurde: de film werd een bescheiden succes en won prijzen op diverse filmfestivals, zodat hij zich nog geen week geleden terugvond in een bioscoop in Berlijn, met Mike en vriendin Nora, steractrice van de film, buigend voor een applaudisserende zaal. Hij geneerde zich. Mike en Nora zagen een schitterende toekomst voor zich opengaan, maar Walter kon niet delen in de feestvreugde. Hij onttrok zich aan het galadiner dat door het festival werd aangeboden aan de prijswinnende deelnemers. Ondanks het aandringen van Mike en in mindere mate van Nora, bleef hij alleen achter in de hotelkamer. 'Ik begrijp je niet,' zei Nora. 'Wie wil nou zoiets missen.' 'Zonder drank is zo'n diner moeilijk uit te houden,' antwoordde Walter. 'Waarom zou je opeens gaan drinken?' zei Nora wrevelig, terwijl hij de ritssluiting van haar avondjurk omhoogtrok. 'En trouwens, een paar glaasjes kunnen toch geen kwaad?' Toen hij Nora leerde kennen en hun verhouding begon, was hij al van de drank af. Ze had hem nooit laveloos dronken meegemaakt. Ze hield niet van mensen die zich in drank lieten gaan.